List 14. **NOVICE** Tečaj XXXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. aprila 1877.

Obseg: Pomanjkanje slame, — njega nasledki, in kako mu v okom priti. — Na hvalo vrabcem! — Belega metulja, kapusnika, prežene premogov pepél. — Gospodarske novice. — Nove lončene cevi za vodotoke. — Razglas finančnega ministerstva o premenjevanji obligacij zlate rente, o njih zlaganji ali spisovanji, prepisovanji in razpisovanji, po tem o preodkazovanji plačila obresti od teh obligacij. — — O nabiranji narodno-slovstvenega blaga. — Angora. (Dalje.) — O Miriditih. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pomanjkanje slame, — njega nasledki,

in kako mu v okom priti.

Pomanjkanje slame pripravi gospodarje mnogokrat v hude zadrege. Najbolj pa trpí živinoreja, če gospodar slame nima. Če slama tudi za krmo živinsko nima posebno velike vrednosti, zaleže vendar za rezanico veliko. Dokler ima gospodar le še nekoliko slame, raji jo privošči živini za rezanico, kakor da bi ž njo živini nasteljal. Če pa živini nastelje primanjkuje, leži na trdem in mrzlem; še huje je pa, ako živina mora na golih tleh, v blatu in mokroti ležati. Da se po vsem tem živina ne more dobro rediti, krave ne dobro molzti itd., razume se samo po sebi. Vrh tega pa pritisnejo še mnogotere bolezni iz prehlajenja in posebno še bolezni na parkljih. Tudi mlada še sesajoča živina začenja bolehati, če matere morajo živeti v navedenih okoliščinah.

Tudi poljedelstvo trpí posredno zarad pomanjkanja slame. Če slame manjka, manjka tudi nastelje, in če nastelje ni, ni gnoja, — gnoj pa je glavni steber poljedelstva.

Če tudi se namesti slame rabijo druge reči za nasteljo, gre vendar slami prednost pred vsako drugo nasteljo. Da je namreč zemlja rodovitna, ne zadostuje samo, da zemlja dobiva stvari, ki imajo dušca (gnjilca), kalija, fosforove kisline in drugih za razvoj rastlinstva neobhodno potrebnih redilnih snóv v sebi, ampak zemlja mora biti tudi vezalna in pa taka, da se mokrote napiva in jo skozi spušča, da zrak in gorkoto v-se srka, na kratko rečeno, dobra tla za veselo rast poljske posetve. Poglaviten pomoček pa, narediti prav dobro zemljo, je hlevni gnoj. Nobeno drugo gnojilo ne more popolnoma nadomestiti hlevnega gnoja. Črna prst (humus), ki se naredí, kedar sprstenijo slama in druge rastlinske stvarí, je v stanu zemljišču nakloniti vse gori navedene potrebne lastnosti.

Če se tedaj pripoznava velika vrednost hlevnega gnoja, ní težko uganiti, zakaj so kmetijstvu jako neugodne letine take, v katerih se zaporedoma malo slame pridela.

Po vsem tem sedaj nastane vprašanje: kako navedenim neugodnostim najbolje v okom priti, in kako zemlji po drugi poti rodovitne črne prsti pridobiti?

Če ima gospodar gozdno steljo, pomaga si ž njo kolikor toliko. Da pa rast lesá v gozdu škodo trpí, če se mu jemlje gnoj, ki si ga sam z listjem svojim nareja, tega dokazovati pač ni treba nobenemu umnemu gospodarju. V sili pa vendar gospodar mora seči po gozdni stelji, kajti manjša škoda, katero zato trpí stelje oropan gozd, se pobota z večim dobičkom, ki se nakloni polju.

Tudi druga gnojila, kakor na pr. žaganje, pezdirje, čreslo itd. se mnogokrat rabijo za nadomestilo slame.

Al še neka druga stvar je, katere se kmetovalci, če tudi bi nekaterim prav lahko mogoče bilo, ne poslužujejo tako, kakor bi môgli in mógli na svojo veliko korist. In to je šôta (Torf).

Šôta je v črno prst spremenjena rastlinska substanca; ona je prav tisti razkroj že doživela, se vé da na drugačni način — namreč pod zemljo v vodi — kakor ga doživi slame gnoj na polji; zato so pa tudi šôtne lastnosti nekoliko drugačne. Šôta je kisla črna prst; v zemlji se razkrojí le počasi in rasti poljske posetve ne tekne tako, kakor jej tekne črna prst, ki se je naredila iz slamnatega gnoja, — al, kar šôti samo po sebi v tem oziru manjka, to se boljša, če se šôte gospodar poslužuje za nasteljo. Ko namreč zgnjijeta in se sprstenita scavnica in blato živinsko, katerih se navzame stelja, naredijo se amonják in druge lugaste stvarí, ki se združijo s šôtnimi kislinami, s tem pa postane šôta vsa drugačna in poprej kisla šôtna prst izgubí potem to lastnost in postane bolj rodovitna zato, ker zemlji, čeravno jej ne dá toliko kalija in fosforove kisline, jej pa dá dušca še več, kakor ga jej dá slama.

O tem tedaj, da stelja ima namen, scavnico in blato živinsko v se jemati in to oboje iz hleva na polje spravljati, služi dobro suha šôta gospodarjem prav tako kakor slama, kajti ona se napije gnojnice in gnoja živinskega ravno tako kakor slama. Kar pa se tiče tega, da ima živina čedno in mehko posteljo v hlevu, se pač šôtna stelja ne more meriti s slamnato steljo, — al to se dá popraviti s tem, da se čez šôtno steljo nastelje malo slame, ki se čez dan, ko živina ne leží, spod živine vzeti more, da se jej po noči zopet nastelje. Še enkrat pa ponavljamo, da šôta, ki se za nasteljo rabi, mora dobro suha biti.

Šôtni gnoj se izvrstno dobro prileže vsakoršni zemlji.

Naj v priporočilo šôtne stelje povemo še to, kar neki nemšk gospodar, ki si je ž njo poprej malo rodo-

vitno peščeno zemljišče sijajno zboljšal, na njeno hvalo piše tako le: „Dokler bodo kmetovalci s samim hlevnim gnojem zadovoljni in bodo zanemarjali šoto in lapor, ki ju včasih pred nosom imajo, ter ne bodo gospodarili po znanstvenih načelih, ki jih je skušnja potrdila, ostalo bode njihovo gospodarstvo na veke tako, kakor je bilo pred potopom svetá — starokopitno in — siromaško.“

„Novice“ so že večkrat povzdignile glas za šôtno stèljo; povzdignejo ga danes zopet z željo, naj bi njih glas — kjer imajo kmetovalci tega zaklada obilo pred seboj ali nedaleč od sebe — ne bil glas vpijočega v puščavi! Kdor ostane gluh dobrim svetom, sam je kriv, če ostane, kakor gori navedeni skušeni gospodar trdi — siromak.

Na hvalo vrabcem!

Vrabec se nahaja v Evropi, Aziji in Afriki. O njem so misli kmetovalcev različne. Nekaterim je velik škodljivec, drugim velik dobrotnik. Kaj je tedaj pravo? Da so vrabci, če jih je velika truma skupaj, ob času zrelosti sadja ali žita vrtom in polju res nadležni, se ne dá tajiti; al njihova korist je veča, veliko veča kakor njihova škoda, kajti oni pokončavajo neizmerno veliko sadju in polju škodljivega mrčesa. Kedar ima ona mlade, letata on in ona iz gnjezda, da donašata mladim gosenice, žužke itd. Tega so se prepričali kmetovalci že večkrat s tem, da so mlade vrabce nalašč zadavili in v njihovih želodčekih našli mnogo imenovanega mrčesa.

Vrabec ima tedaj celo poletje velike zasluge za sadna drevesa in pa druge pridelke na polju. Zato ne preganjajte vrabcev. Koliko so vrabci koristni, to je skusil kralj Friderik Véliki na Pruskem, ki je ukazal vse vrabce, kolikor se jih je doseči moglo, postreljati in za vsacega mrtvega vrabca se je izplačalo 6 vinarjev darila. V kratkem času je to zneslo več tisoč goldinarjev. Al kaj se je potem zgodilo? Gosenice in drugi škodljivi mrčesi so se v malo letih tako pomnožili, da je bila strašanska škoda na vrtih in na polji očitna. Kralj Friderik je bil zato primoran preklicati ta ukaz. In še več denarja so potrosili za to, da so vrabcev iz tujih dežel nakupili in jih razpustili na Pruskem. — Še drug dokaz o koristi vrabcev je pa ta, da jih vpeljujejo v Ameriki in Avstraliji, kjer jih ni, kakor pri nas v Evropi, Aziji in Afriki.

Gospodarska skušnja.

* *Belega metulja, kapusnika, prežene premogov pepél.* Nek kmetovalec v Stargardu je s premogovim pepelom potresel večkrat zelje (kapus), dokler je rosa na njem ležala, in je tako popolnoma pregnal škodljivega belega metulja, ki posebno rad svoja jajca poklada na zelje. S tem pa je tudi gosenic rešen bil in mnogo zelja pridelal.

Gospodarske novice.

* *Pri poldrugo leto stari telici*, ki še nikoli ni breja bila, je živinozdravnik Eggert na Nemškem našel na paši vime polno mleka. Pač redka prikazen!

* *Sadne cepiče še zmirom lomijo* z dreves namesti da bi jih odrezali z nožem ali škarjami v več krajih Alzacije. Tako poroča „Landw. Wochenbl. für Elsass-Lothringen“. Da se s tem po nepotrebnem velika škoda godí staremu drevesu, kateremu se rana ne zaceli lahko, je očividno. Ko bi mi Slovenci tako ravnali s cepiči, bi kričali nemški časniki nad nami, da bilo bi groza.

* *Na deželni sadje- in vinorejski šoli v Mariboru* se bode izvanredni nauk v sadje- in vinoreji dajal gostom, ki se za ta poduk oglasijo do 5. aprila t. l. Ta izvanredna šola bode trajala od 9. do 21. aprila; vzelo se bo v njo le 20 gostov, ki morajo Štajarci in čez 18 let stari biti.

Obrtnijske stvari.

Netove lončene ceví za vodotoke.

Iz Solčave 30. marcija.

„Novice“ so že večkrat poročale, da Andrej Net, posestnik na Kokrici nad Kranjem, izdeluje tudi lončene ceví za vodotoke. Na to objavo smo l. 1875. namesto poprejšnjih lesenih ceví tudi mi v tukajšnjem farovžu dali po njem napraviti tak vodotok, kateri 182 sežnjev daleč z visoke strmine vodo donaša, in sicer obilno brez najmanjše pokvare in spotike. Ako pomislimo, koliko ceno ima mecesnov les, kako malo ga je že današnji dan, in da lesene ceví v malo letih gnjijó ter vednega popravila potrebujejo, lončene pa, dobro žgane in vestno vložene, da ostanejo, rekel bi, na veke: moramo pripoznavati veliko dobroto ceví, kakoršne Andrej Net izdeluje in vlaga. Zatorej hvala, komur hvala gre, kar rad občno objavim v svojem in v imenu cerkvenih ključarjev z dostavkom, da bi bil že poprej to storil, a nalašč sem čakal, da ste pretekli dve zimi izvrstnost in stanovitnost njegovega dela potrdili. Z dobro vestjo tedaj vsakemu, kdor enake priprave potrebuje, priporočam lončene ceví, ki jih Net izdeluje in mojsterko poklada za pošteno ceno.

Janez Janc, župnik.

Nove postave.

Razglas finančnega ministerstva

o premenjevanji obligacij zlate rente, o njih zlaganji ali spisovanji, prepisovanji in razpisovanji, po tem o preodkazovanji plačila obresti od teh obligacij.

§. 1. C. kr. blagajnica državnega dolgá bode na zahtev dotičnikov po postavi od 18. marca 1876. (drž. zak. št. 35) izdane obligacije zlate rente (po 200 gld., 1000 gold. in 10.000 gld.), če slovó na prinesca, prepisovala v obligacije slovoče na določna, ne zmišljena imena, ali pa nasproti obligacije na določna imena v obligacije spisovala (zlagala) ali pa razpisovala, vendar samo o zneskih ali vsotah, ki se dadó deliti z 200 brez ostanka.

Takisto se lahko zlatorentne obligacije na prinesca po 200 gold. in 1000 gold., ako se jih vpoloží, kolikor jih je treba, zamenjajo za veče obligacije na prinesca, a obligacije na prinesca po 1000 in 10.000 gold. za manjše obligacije sloveče na prinesca.

Odrgnjene in poškodovane obligacije, ali katerim je kuponska pôla poškodovana, zamenjavajo se za nove obligacije.

V vseh teh slučajih morajo dotični ljudje za vsako obligacijo, katero jim blagajnica državnega dolga izročí namesto obligacij, ki so jih oni prinesli, opraviti neko blanketno pristojbino, kakor jo določi c. k. ravnateljstvo državnega dolgá; zastonj (brez pristojbine) se obligacije izdajo samo tedaj, kedar gre za zavezo ali razvezo obligacij, položenih v kavcijo na korist državnemu zakladu ali pa javnemu iz državnih denarjev zakladanemu zalogu (fondu).

§. 2. Propisi veljajoči gledé obligacij enotnega državnega dolgá (razglas finančnega ministerstva od 6. marcija 1869. l., drž. zak. št. 29) o vpolaganji obligacij za namene, o katerih govorí §. 1., po tem o izkazu, da ta, kdor prosi za premenjo obligacij, ima pravico, z njimi razpolagati, uporabljajo se primeroma tudi na obligacije zlate rente.

§. 3. Od obligacij zlate rente, slovóčih na določna imena, izplačujejo se obresti na neštempljane pobotnice.

Gledé neodgovornosti državne uprave za pravost ali pristnost podpisov na pobotnicah, in o sredstvih, s katerimi se je prejemnikom obresti moči na to stran zavarovati, veljajo določila, obsežena v §. 4 razglasa od 6. marcija 1869. leta (drž. zak. št. 29). Na pobotnice se izplačuje pri blagajnici državnega dolgá na Dunaji, vendar se sme to izplačevanje obresti tudi odkazati na c. kr. deželne glavne blagajnice, finančne deželne blagajnice in deželne izplačevalnice, po tem na c. k. davkovne urade (davkarije) kraljevin in dežel zastopanih v državnem zboru, po dotičnih za obligacije enotnega državnega dolga ustanovljenih naravnilih.

§. 4. Kuponi obligacij zlate rente izplačujejo se — poleg izplačevalnic, ki so povedane na njih — pri c. k. blagajnicah in uradih imenovanih v §. 3, vendar samo pod tistimi utesnili, pod katerimi smejo te blagajnice in ti uradi kupone enotnega državnega dolga izplačevati (§. 4 razglasa od 28. decembra 1868. leta, drž. zak. štev. 158).

Književne stvari.

O nabiranji narodno-slovstvenega blaga.

Mnogo se zanimiva slovenska inteligencija za literarno in politično izobraženost. To je vse gorke hvale vredno. A zeló malo se pa brigajo naši srednji, čeravno nekoliko izobraženi stanovi, za nabiranje národnega blagá in za ohranjenje zgodovinskih spominkov, da bi se take rečí pozabljivosti otele. Nekateri nimajo za to sposobne znanosti, drugi imajo premalo domovinske ljubezni, nekaterim pa se take rečí celó otročarije zdijo. Koliko naših duhovnikov, učiteljev in dijakov, ki med ljudstvom na kmetih živé, bi se kaj lahko požu-rilo, da bi le vsak eno pesem, pravljico ali kako drugo narodno drobtino pobral in zapisal! Tako bi iz malega stvar prirastla velika, in skupina narodnega blaga bila bi tolika, da bi se nam tuji narodi čudili, kakošen zaklad narodne prosvete smo Slovenci zakopan imeli.

Da bi pa ne priganjal samo, naj bi naši rodoljubi zapisovali omenjeno tvarino, hočem jim tudi svetovati, kako najlože se naučijo take rečí zapisovati, in kje in kedaj se največ in najlože kaj tacega izvé.

Najprej jim je potrebno, da spise o nabiranji narodnega blagá pazljivo prečitajo, kateri se nahajajo v stariših tečajih naših neprecenljivih „Novic“, v nekdanjem Janežičevem „Glasniku“ in v „Slovenski Bčeli“, in pa v Majarjevem „Slavjanu“; potlej bi še le vedeli, kako gre s takimi rečmi ravnati, kaj je zapisovanja vredno, kaj pa ne. Časopisi o tem sedaj čisto malo gradiva imajo. Ker „Matica slovenska“ si prizadeva za nabiro narodnega blaga, zato je pravi način tacega nabiranja gotovega prevdarka vreden.

Treba je, da se zapisavajo povsod tako, kakor narod govori, da se naznanjajo naglaski (akcenti) in druge posebnosti.

Potrebno je zato, da spisatelj omenjene tvarine obiskuje ženitve, botrine, godovnice, rednine itd.; tukaj bo zvedel mnogo pesmi in običajev, pa mora tudi sam znati se dobro narodno vêsti, peti pesmi, znati običaje, da ga nimajo za neumneža; rešiti in nastavljati zagonetke (uganjke) itd. Narodne igre se morejo opazovati pri pastirjih na paši.

Ravno tako je tudi dobro, da se spisatelj pridruži k raznim kmetiškim delom, na pr., kedar proso manejo, lan tarejo, praprot žanjejo, koruzo ropkajo, predejo itd. Tudi tukaj je neobhodno potreba spisatelju, da zna več pesmi na pamet peti, praviti pravljice itd. Spisatelj ne sme takih rečí nikoli v pričo ljudí v nič devati ali zasmehovati. Največ vspeha gotovo doseže tak, ki je sam kmet ali pa rokodelec, samo da umeti mora, omenjeno tvarino zapisati. To vé pisatelj teh vrstic iz svoje lastne skušnje.

Prave stare narodne pesmi se začenjajo večidel s: „stoji, stoji beligrad“, — „ležaj, ležaj ravno polje“, — „sveti, sveti lunica“, — „stoji, stoji gartelc nov“ itd. Opomniti je pa, da se dobrih starih pesmi sedaj, ko umetno pesništvo prevladuje, malo dobi; one čedalje bolj ginejo, kakor tudi druga narodna tvarina. Največ se še nabere pravljic in pregovorov; treba je zato posebno opazovati govore starih ljudí, ki med nje radi vpletajo pregovore; take si spisatelj mora iz glave zapomniti, če mu ni mogoče, jih vpričo njih zapisati.

Dobro je pa tudi, če spisatelj, ki je dobro znan z občinstvom, povpraša, kdo kaj zna praviti pravlic (istorij), in ko ga izvé, da ga gre povprašat za-nje, pa včasih tacemu tudi kaj daruje.

V naši okolici so skoraj dobre navadne izginile. Ko bi jih ne bil otel pozabljivosti pred nekoliko leti pisatelj pričujočega članka, reči smem, da še tako vnet rodoljub bi jih ne bil nič več pozvedel.

G. Kr.

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski - romantičen obraz.

1.

(Dalje.)

„Nu, vojvoda“, — govoril je Jefrem dalje — „ti znaš to tako dobro, kakor znam jaz, ali tvoje srce, ki je od mladosti gorelo tvojemu pobratimu, upira se resnici, da je vojvoda Topličanin izneveril se našemu podvzetju.“

Kazančić je molčal, sklonil je glavo in svobodno začel korakati naprej.

„Ni več ta, ki je bil, predno se je sešel z njo v Drinopolji“ — pričel je Jefrem dalje — „ni skrbel nas zaman.“

Vojvoda si je obličje otrl z dlanjo, prikimal je z glavo in molčal.

„Potlej njegovega obraza nisem videl več jasnega“, — govoril je dalje Jefrem — „pa saj ga zdaj vidim le redko kedaj, gotovo se nas ogiblje, a kaj govorim, — nas, ogiblje se tudi tebe, svojega pobratima.“

„Že često se mi je zdelo to“ — pristavil je vojvoda zamolklo.

„Pazi“ — rekel je varno junak, vstavil se je in za ramo prejel vojvodo — „hudovesten volkodlak je to, ki razjeda njegovo srce. Omamila ga je bolezen ta Lazarjeva hči, ki se je narodila baš tisto nesrečno uro, katero Mara, nje sestra, Brankovićeva soproga —“

„Ha, sveti Sava!“ — vskriknil je vojvoda razgret — ko bi bili vohonje bili kde blizu, da bi bili slišali njegove dosto daleč sezajoče besede — „tako je to, a ne drugače!“ — potrdil je krepko, popolnoma preverjen — „zato je silil, da bi šli sè svojimi junaci vred v

*

ta boj čez morje v daleke kraje, da bi poslednja Srbska moč vgasnila na ptujem sveti, a jaz" — vdaril se je po čelu — „gluhoslepi krt nisem videl, nisem slišal ničesar; — da, poginil nam je, na veke je Srbski poginil vojvoda Milan Topličanin, a meni je umrl drag pobratim" — dejal je, zakril obličje si globoko žalosten — in žaloval je nekoliko časa, ni ga probudil iz te bolesti spremljevalec: „uh, te ženske, te ženske", — govoril je zopet dalje vojvoda, ko je bil odkril obličje, glas se mu je tresel — ne vsled bolesti, temuč zbog notranje zlosti, in krčil je pesti o svoji jezi, „koliko nevihte so že navalile na národ in na domovino! A ta car Lazar, da je stokrat umrl za domovino in za vero, ne zadostil bi bil svojemu grehu, ker je splodil taki hčeri, kakoršni ste Mara in Milica, pa takovega sina, kakoršen je Štepan Lazarjević, ki je hladen do narodove slave in do domovinske svobode, svoji sestri na ljubo pa ugaja volji najgnjusnejšega Mohamedana, tega Bajazeta! — Hoj!" — vskriknil je še glasnejše — „kakor gotovo je Bog nad nami" — dvignil je desnico — „tako gotovo vas zadene Božja osveta, jaz bodem pa njena roka!"

„Pa moj meč, z vso svojo močjo ti bodem jaz pomagal" — pristavil je Jefrem z važnim glasom in podal mu desnico.

„Amen!" — zatrdil je vojvoda' prijel junakovo desnico, vroče stisnil jo in iskreno pogledal mu v obraz.

„A kaj uničiš zdaj?" — povprašal je junak po nekolikih trenotkih.

„S Topličaninom spregovorim, zato da zvem' kako globoko je že pogreznil se v mrežo svoje zapeljivke" — odgovoril je vojvoda; — „tako globoko vendar še ni vdrl se, da bi kanljiv obraz pokazal meni, svojemu pobratimu, a potlej še le bodem znal, kaj bode dalje dal Gospod Bog."

„Prav je to" — pritegnil je Jefrem — „učini tako, a kakor sem bil jaz dosle poslužen, tako bodem tudi posle do céla pokoren tvojim ukazom, zmerom veren naši sveti zavezi."

„Znam to — znam" — prikimal je vojvoda z glavo — saj nisva ne ti, ne jaz doslé poznala nobenega zapeljivega glasú, nobene zapeljive ženske, ki je človeštvu prokletstvo že od svojega početka."

A zopet sta šla dalje in bližala se mestu, ki je bilo samo še kakih tri do štiri sto korakov daleč.

„Hm!" — govoril je na poti Kazančić — „kako slavni vojščaki so ti naši ljudjé; od našega tabora prav do mesta je vse pusto in prazno, da nihče nima nič dela tam, in brez ukaza nihče ne zapustí svojega šotora; ali kakov je pogled ta?! — kako vreščé in kako se te poganske „orde" gnjetó med mestom in taborom! Sramota je boj v družbi s takimi ljudmí brez vsakoršne kazni in brez vsakojake bojazni".

„Brez kazni se tudi meni zdi, da je ta ljud" — potrdil je Jefrem, ki je bistro gledal naravnost k taboru Azijskih narodov — „ali takega, kakoršen je danes, nisem videl še; čuj, kako hrmí! — gledi, kolika gruča se ga tlači k mestu — kako grozno dviga roke in kako mu orožje gorí nad glavami!" — govoril je urnejše in urnejše, rastla je njegova radovednost, zato je pospešil svoje korake. „Hahoj, hahoj, vojvoda!" — vskliknil je radostno, vstavil se je in tlesknil je z rokama — „dej, tvoje prerokovanje se resniči! — Bisurmanje so se uprli svojemu sultanu!"

„Sveti Sava, kdo bi bil veroval, da se bode tako brzo vresničilo to?!" — kriknil je radostno Kazančić. „Oj, le tako naj zorí to naprej, le naprej, mladiči!" — klical je glasno, kakor bi bil želel, da bi ga slišali razburjeni Osmanje; „sicer ste še surova množina, ali zdaj vas vodi sveti Srbski angelj. Hodi, Jefrem, da nama ne zgine nobeden vstajajočih prizorov! Hoho! to je sultan — padišah, rad bi nas prikoval k svoji stolici (fussschemmel), pa mora sam svojih ljudí bati se; ne bode nam gospodaril dolgo časa!"

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Iz samostana (kloštra) Trapistov Marije-Zvezde* v Bosni ima „Danica" dopis, iz katerega je razvidno, da je ondi zdaj 46 Trapistov s priorom. Po rojstnem kraju se ti šest in štirdeseteri možje delé v naslednje dežele in okrajine: Dunajčani so 3, Spodnje-avstrijancev 5, Gornje-avstrijanci 3, Badenci 4, Virtenberžana 2, obrenska Prusa 2, pruska Šlezaka 2, Hrvat 1, Moravcev 6, Šlezak 1, Oger 1, Parci 4, Korošec 1, Štirci 3, Holandec 1, Francoz 1, Lah 1, Kranjca 2, Predarlci 3. Po svojem poprešnjem stanu in opravilih so bili: kmetje, hlapci, strežaji, bogoslovci, gimnazijci, profesorji, kaplani, župniki, redovniki, puščavniki, cerkveniki, mizarji, čevljarji, krojači, zidarji, slikarji, tapecirarji, peki, kotlarji, ključarji, klepači, sobni malarji, tovarni delavci, mlinarji, čokoladarji, tkavci, juristi, jezuitovski patri, bukvovezi, košarji, vojaki, plemenitaši, veliki in mali posestniki, vrtnarji, učitelji, vrvarji, vinski pisarji. Enako raznoteri smo po jezikih. Ondi imajo: češčino, madjarščino, francozčino, štirščino in kranjščino, flamenščino, laščino, bošnjaščino, latinščino, nemščino, poljščino, furlanščino, hrvaščino. Ako se bo dalje tako vršilo, treba bi bilo, da zopet Mezofanti vstane iz groba za tolmača. Tudi po starosti delajo ti 46teri dolgo stopnjo; ljudi imamo od 14. pa do 60. leta, še celo 60letnih novincev. Od vsih teh jih je 16 v koru, tedaj belo oblečenih, in med njimi 7 mašnikov. Trideset jih je bratov lajikov z rujavim habitom. Pri tolikih ljudéh in rokodelcih se nam vendar pogreša še mnogoterih delavcev. Še zmeraj več zidarjev, več krojačev in mizarjev, in vsaj še enega kolarja bi mógli imeti. Tudi za poljsko delo, oranje itd. nam še manjka bratov. Ako bi jih sami dosti imeli, ne bilo bi nam treba tujim rokodelcem toliko denarja dajati in zamogli bi s temi dninarji marsikaj druzega dobrega doseči. — Naj temu poročilu iz Bosne dostavimo mi še to-le zgodovinsko črtico. 34 ur od Pariza v Normandiji ležeči, od gozdov in pečin obdani dolini je Rotrou, grof Perheski, že leta 1140. ne daleč od Montagne samostan Cistercienzev ustanovil, ki ga je po sila ozkem in težavnem vhodu v to dolino „La Trappe", to je, po naše loputo ali loputnico (Fallthür) imenoval. Nobena cesta ni peljala v to sotesko; kdor ni hotel poti zgrešiti tje, moral se je ravnati po stanji solnca in po znamenjih dreves. Kakor je grozna tihota kraljevala v tej puščavi, tako molčeči so morali tudi samostanci Trappisti biti, ki niso smeli druzega med seboj govoriti, kakor „memento mori" (spominjaj se smrti), ko je drug druzega srečal. In tako je še dandanes. Ko je revolucija Trappiste prognala iz Francoskega, so se preselili na Nemško, Angleško, Švico, Belgijo, Rusko itd. 1816. leta so se vrnili zopet v La Trappe nazaj. V Mariji-Zvezdi v Bosni je zdaj tudi samostan Trappistov.

Politične stvari.

O Miriditih.

Na zemljevidih, celó najboljših, ki so se res le gori na Nemškem ali k večemu na Dunaji na svitlo dajali, je dežela Miriditov le površno zaznamovana. Temu se ne bo čudil nihče, kdor vé, da Nemški, Laški, Francoski in drugi neslovanski zemljepisci pač vsako

vas svoje dežele v zemljevidu natančno zaznamovajo, slovanske kraljevine in dežele pa, če prav obsegajo po več tisuč štirjaških milj, le s par imeni mest ali velikih rek izpolnijo. Nemci, Francozi, Lahi in drugi se namreč brigajo jako malo za dežele „tam doli na jugu, kjer bivajo narodi, ki mjila in robcev ne poznajo“. Posamesni učenjaki, ki niso vneti toliko za narodnost, kolikor za učenost, niso imeli prilike, onih dežel na drobno pregledati, ker Turška vlada takim ljudem ni šla na roko, pa tudi sama ni sestavila natančnega zemljevida svojih dežel.

Zato je iz zemljevidov Turške zemlje le toliko razvidno, da dežela Miriditov leží med malima, v Jadransko morje se stekajočima rekama Mati in Ržan; med tema je dežela polna gričev, divjih pustotin in razkosanih skalnatih sotesk ter visokih gorá, na katerih je še v sredi poletja najti snegá.

Zemljepisci še niso hodili po dolinah in v soteskah skritih vaseh tega kraja, tedaj se zarad tega in ker še Turčija ni popolnoma seštela prebivalcev, njih število more le površno določiti. Podlaga temu številu je število vojakov, katere je prejšnji Miridiški knez Bib-Doda pred 15 leti dal Omer-paši v boj zoper Črnogorce in Hercegovince. Teh je bilo 10.200 mož. Ker pri tem gorjanskem narodu o vojnem času vsak mož od 18. do 60. leta mora biti vojak, bi potem znašalo število prebivalcev k večemu 100.000 ljudi. V tej številki so pa ne le pravi Miriditi, ampak tudi njihovi sosedje katoliške vere zapopadeni.

Jedro prebivalcev Albanije so „Arnavti“, katerih prva domovina je na jugu Kavkaza, med Kaspiškim morjem in reko Kur. V svojem jeziku se „Arnavti“ imenujejo „Štipetari“. Ločeni so na Krasaških gorah v dve stranki, ki se vkljub enake narodnosti in enacega jezika hudo preganjate: severni rodovi so rimsko-katoliški „Gegi“, med katerimi so Miriditi najmočneji; južneji narod so grško-nezedinjeni Toski. Nekaj Toskov, pa tudi Gegov je pristopilo sčasoma k mohamedanski veri. To so večidel meščani in prebivalci primorskih Albanskih pokrajin, ki se Turškemu pritisku niso mogli umakniti. Ti mohamedanski Albanci, Gegi in Toski so dandanes pravi Arnavti, ki dajo Turku najboljše bašibozuke — prave zverine v človeški obliki. Renegati so po vsem svetu najbolj divji.

Tudi o Miriditih se govorí, da so kruti, vsemu, kar je novo, nasprotni, vsakemu tujcu nezaupni, babjeverni in slepo vneti za vero. Al kateri narod, ki živi v svojih hribih, odločen od človeštva, je drugačen? Posebno ta narod obkoljajo iu zalezujejo sovražni, poželjivi sosedje neprenehoma že štiri stoletja in vedno se je moral boriti za svoje življenje, svobodo in vero.

Še celó njihovi sovražniki — in sovražniki so jim vsi sosedni nekatoliški narodi: Črnogorci, Toski (Arnavti), Srbi, Zinzari itd. — morajo hvaliti Miridite zavoljo njihove treznosti, zmernosti in hrabrosti do smrti. Turki so večkrat poskusili vsaditi polomesec v planine Miriditov, a zastonj! Mali narod branil se je s takim pogumom, da so dušmanini slednjič morali odjenjati od svojih poskušinj, da bi si podjarmili ta narod, morda tudi zavoljo tega, ker pri teh ljudéh ni kaj posebnega dobiti. Sedanji knez je sin Bib-Dodov, Prenk, katerega so Turki do lanskega leta imeli vjetega v Carigradu za poroka, da Miriditi v sedanjem boji ostanejo mirni. Vsled odločnega zahtevanja pa so ga spustili — in to je dokaz, da Turki imajo pred Miriditi velik strah.

V sedanjih homatijah so bili Miriditi pri miru, še le zadnji čas je po svetu glas počil, da so prijeli za orožje ter Turške posadke po Puških gorah napadli. Čeravno so nekateri listi celó o bitvah v severni Albaniji pisali, vendar taka poročila niso zeló verjetna — že zato ne, ker katoliški Miriditi in pravoslavni Črnogorci in Srbi drug druzega zavoljo vere ne morejo trpeti. Mogoče, da se je to sovraštvo v najnovejšem času nekoliko ohladilo, ker so Črnogorci razdjali trdnjavo Medun, katera je bila Miriditom zeló na poti, če bi se bili hoteli združiti ž njimi. Ali pa bodo Miriditi sami od sebe potegnili s Črnogorci, to bo pokazala prihodnost, če Črnogorci ne sklenejo miru s Turkom.

Velik vpliv do Miridiškega ljudstva ima duhovščina, večidel frančiškani, ki se skoro vsi odgojujejo v Rimu v zavodu „collegium de propaganda fide“. Cerkveno so vse duhovske službe odvisne od zedinjene nadškofije Duracio-Alesijiski, nadškof ima častno stopinjo generalvikarja papeževih misijonov v Albaniji. Po več cerkvah, kakor v Oroži, Kelmetu, Kotrijah, Mistji itd. se pri maši moli za Njegovo Veličanstvo Avstrijskega cesarja in kralja Franca Jožefa I. Avstrijski cesar je res že večkrat obdaril cerkve in duhovščino po Albaniji, in misijoni se zavoljo revščine po deželi morejo ohraniti le po vnanjih podporah.

Pridelka je v deželi komaj toliko, kolikor prebivalci sami za-se potrebujejo. Malo riža, ječmena, dinj, buč in divji žefran — to je vse, kar tu raste memo tobaka, ki se prav dober pridela. Konji so odlični po živahnosti in lepi rasti. Oslov se vidi veliko, po močvirnih krajih je mnogo bivolov. Za lovca je dežela bogata. Največ je orlov, povodnjih rac, kljunačev, rangarjev, divjih rac in po Matiški planjavi mnogo sokolov.

Duševna izobraženost naroda je na nizki stopinji, kakor pod Turkom povsod. Vendar popevajo v pesmah Miridiškega junaka Jurija Kastriotiča kot „ščit Evrope zoper napade Turčinov“. Druge pesmí slavé junaštvo kneževiča Muse iz Klisure, rojstnega kraja znanega paše Janinskega. Ljudski godci spremljajo svoje pesme s tamburicami, po plemenitaških hišah pa se sliši „gaval“, bezgova piščalka.

Miridit je srednje postave, močan, čokat. Velikih ljudí je le malo. Ženske so majhne, ne lepe, umazane, moški ravnajo ž njimi tako, kakor Črnogorci. V obleki se ne razločijo od drugih Albancev. Narodno fustanelo, ozki životnik, plahtajoči plašč in rudeči fes (ne Turški, ampak s kapico na vrhu), so jim obleka. Turšični kruh je, kakor vsem prebivalcem Turških pokrajin, Miriditom vsakdanja hrana.

S tem so Miriditi vsaj površno opisani. Morda bodo zdaj vsi ti južni narodi obrnili več pozornosti na-se, da bo tako mogoče, še kaj več izvedeti o njih.

Naši dopisi.

V Gorici 1. aprila. — Danes je dan, ki ga je naredil Gospod — dan veselja (Vélika noč) — kedo bi hotel tedaj danes biti čeméren?! Tudi naše ulice in njihove krstne botre — mestne očete — pustimo danes v miru. In to tem bolj, ker me je nejevolja zarad „Travnika“ v zadnjem dopisu zapeljala, da sem nekaj narobe sporočil. Pisal sem, da nove ulične plošče so modre in napisi na njih beli. Kam sem gledal? Plošče so bele, porcelanaste, modro obrobljene, in napisi modri. To ste naši mestni barvi. Sicer pa je, kakor sem že potožil, vsa modrost uliškega preminjenja v tem, da so nam — „Travnik“ vzeli, druzega je malo novega — razen nekaterih novih ulic, ki so res novih imen potrebovale. In tu sem se spet vjel v poslednjem dopisu — rekoč, da moja ulica nima še uradnega imena. Prav pred nos so mi zdaj dejali novo tablico z napisom: „via del Giardino“. To imé je pametno, saj smo že sami poprej ulico tako imenovali. — Uni pot sem tudi rekel, da je smešno novo imé starega „Studenca“ = „Acquedotto“. V uradnem

spisku novih uliških imen, ki je te dni po oglih prilepljen, zapazil sem pa še drugo smešnost. „Kapucinski ulici“ so dali (21. okt. l. l.) imé „via dei cipressi“, potem pa so spet sklenili, da o razširjenji ondašnjih ulic — v kateri namen so Kapucini dva kosa svojega vrta prodali — morajo se stare, krasne ciprese posekati. Kak pomen bode imela zdaj ulica „dei cipressi“? Dalje — so marsikateri ulici pustili staro imé, dasi ulice ne zaznamuje več primerno, na pr. „via scuole“. Nekdaj so bile res vse šole tam, ali dandanes je večina učilišč v druzih ulicah in v „šolski ulici“ sta le gimnazij in neka senca stare normalke, to je — 3razredna deška vadnica. Znabiti, da naletim še na kako nepriličnost gledé uliških imen, kedar bodo vse plošče vizdane. Med tem naj povem, kar naš „Eco del Litorale“ o novih uliških imenih piše. Narpred se norčuje sè starešinstvom, da je „Travnik“ tako neumno prekrstilo. „Piazza grande“ — pravi — ni imé, ampak le povdarek, da je trg — velik. Če ste se že hoteli iznebiti slovenskega imena, zakaj ga niste vsaj naravnost prestavili v laško „prato“ (na pr. „piazza del prato“)? „Toda mi — pravi dalje „Eco“ — „menimo, da italijanstva, če ga je kaj (v Gorici), ne gre iskati v uliških imenih, in da se ni treba toliko plašiti zarad kake slovenske reči, dokler je več ko polovica Goriških priimkov slovenska. In, če hočete biti logični, morate prenarediti tudi imé „Gorizia““. — Tem treznim besedam „Eco“-vim pritrjujem tudi jez. — Vélikega tedna nam ni motila letos nikaka „divina commedia“ — kakor lani in predlanskim, to je, neka teatralna produkcija v cerkvi. Pač pa je nekaj druzega Goričane prav razveselilo, namreč to, da se naš novi gosp. župan, dr. Deperis, drži v cerkvenih rečeh stare navade, katero je bil čudni njegov prednik odpravil: šel je namreč sinoči za procesijo. To se pravi imeti — takt. — V četrtek se prične deželni zbor, a glavarja — še nimamo! Če ga današnja „Wiener Ztg.“ nima — prinese ga res še le telegraf v prvo sejo. Sicer pa nas ta pot podglavar bolj mika, ko glavar.

Novomesto 26. marca. — Obljubil sem Vam zadnji pot, da hočem pri priložnosti navesti vzroke, zakaj bilo bi potreba našemu meščanstvu priporočati čitanje slovenskih knjig, zakaj treba priporočati mu naša literarna dela. Žalostno je videti domoljubu, da tako malo poznana je tu domača literatura. Izdelki naših pesnikov so na domači zemlji le tuja stvar, lepoznanski naši listi pri nas v privatnih hišah le bele vrane. Da bi omenil kaki naši gospej ali gospici besedico o Vodniku, Preširnu, Koseskem itd., gledala te bo debelo, kakor da ne bi bila še nikoli slišala teh imen. Izjém najdemo težko toliko, da bi jih na pet prstov našteli. Pač pa leži v vsakem kotu kak beletristični list, pisan v jeziku edino izveličalnem — v preblaženi nemščini. Vsaj ti „die herrlichen „romani nemškega „uma in dlana“ ali nemški prevodi francoščine mičejo nežne čutnice! Zraven pa imajo še drug dobiček iz teh nemških fabrikatov naše dame, namreč ta, da se naučijo iz njih na pol nemščine, drugo polovico „aber“ menda dobó iz konverzacije ali kje; včasi je pa tudi „na pol“ dobro, vsaj se bere sèm ter tje, da so slovenska mesta „na pol“ nemška. Al idimo stvari do konca. Spominjam se izreka slavnega nemškega Herderja, ki pravi nekje: „jedes Weibes Fehler ist des Mannes Schuld“. In pri nas? Nočem govoriti o nemškutarjih, kajti ti so za take stvari gluhi vsled svoje narodne mrtudnosti. Omenim naj le tega ali unega narodnjaka, ki ima rodovino in je znabiti tudi ud čitalničin, kako odgoja potomce svoje? Poklada jim duševno hrano iz nemških jasel! Ne rečem, da vsak, a trdim, da mnogi, mnogi! Jaz nisem prerok Jeremija, da bi pel lamentacije nad razvalinami domače stvarí, le dramil bi rad take, ki so narodni le po eni strani, po drugi pa, kjer bi mogli največ storiti v prospeh narodnega probujenja, delajo temu nasproti. Naj nihče ne misli, da vrstice te pišem „cum studio e tira“, — ne, ne! Iz srca rad postanem panegirik in hvalo pojem vsem, ki so se spokorili spoznavši, da jih je rodila mati Slovenija in da so si v glavo in srce vtisnili, kar beró v nemškem klasiku Schillerji: „an das Vaterland — das theuere — schliess' dich an mit ganzer Seele“!

Iz spodnje Idrije 30. marca. — Naši otroci, katerih je okoli 40, so od novega leta brez vsega nauka ali šole. Lanskega leta je šolo obiskovalo v 1. razredu 41, v 2. razredu 45, nedeljsko šolo pa 50 otrok, tedaj vseh skupaj 136. Al žalibog, letos je vse drugače se obrnilo; od novega leta do 19. svečana ni bilo prav nič šolskega nauka. V nedeljo 18. svečana so častiti gosp. kaplan oznanili, da bodo zopet učiti začeli, ker poprej niso časa imeli zavoljo drugih opravil; organist je pa odpovedal, da se ne bode za 20 gold. celo leto s 40 otroci glave vbijal. In res je to prav čudno, da se za učenje 136 otrók dvema skupaj 60 gold. remuneracije daje: organistu 20 gold., gosp. kaplanu pa 40 gold., ko je prejšnja leta sam po 60 gold. dobival. Napravili smo prošnjo na sl. deželni odbor v Ljubljano dne 12. listopada 1875. leta št. 656, da bi se našima učiteljema za njuni trud s toliko otroci plača nekoliko zboljšala, al naša prošnja bila je zastonj, kakor že več druzih. Naj nam mile „Novice“ svetujejo, kaj nam storiti. *)

Iz Gorenskega 31. sušča. — V 12. in 13. listn „Novic“ smo brali, da gospodje, ki so v shodu, sklicanem od naše sl. družbe kmetijske 25. svečana v Ljubljani, zastopali obrtnijško družbo, so zelo povdarjali veliki zaslužek, ki ga Gorenci dobivamo od nje. Treba se nam zdi, to stvar razjasniti po starem našem pregovoru: „da se resnica prav spozná, treba čuti dva zvona“. — Pred vsem opomnimo na to, da mi govorimo kot vpravičeni posestniki spadajoči pod nekdanjo Blejsko grajščino, kot taki pa nikakor ne moremo pritrditi, ampak po vsem ugovarjamo zoper to, da bila bi fužinska obrtnija na Gorenskem podlaga našemu preživljenju, ampak kar naravnost rečemo, da stanovitna podlaga naše Gorenjske strani je kmetijstvo ž živinorejo, planinstvom in mlekarijo, in se tedaj le po pravici pritožiti moremo zoper pritisk obrtnijske družbe katere postopanje to naše gospodarstvo zeló slabi, a vkljub temu trdi, da je podlaga za preživljenje našega kraja, ker za mnogotere zaslužke veliko denarja tukaj izplača. Če tudi nikakor tajiti nočemo, da tudi kmetijski posestnik ima priliko z vožnjo pri fužinah kaj zaslužiti, je vendar ta zaslužek le bolj dozdeven, majhen, postransk, le od danes do jutri, zato se nikdar ne more imenovati podlaga našega preživljenja, vsaj se ga pri tej priči radi znebimo, če se nam le naša kmetijstva, zlasti paša, pri sta-

*) Radi Vam povemo, kar vemo in znamo. Ljudske šole so ali prave šole ali pa, kjer se te še niso ustanovile zavoljo revščine občin in druzih vzrokov, so tako imenovane šole za silo, kjer za šolstvo vneti duhovni gospodje namestujejo učitelja in za njihov trud iz šolskega zaklada dobivajo remuneracije, ki pa nikjer ne dosegajo plače stanovitnega učitelja. Vaša šola, kakor popis Vaš kaže in tudi iz imenika Kranjskih šol razvidimo, je „šola za silo“, tedaj podvržena vsem neugodnostim, ki zadevajo take šole. Plača gosp. duhovnika s 60 gold. na leto in dan je res siromaška, in če ima on še cerkvenih opravil, ne more se redno ukvarjati s šolo. Prošnje za povikšanje remuneracij pošiljajo se na c. k. deželni šolski svèt. Plača organista pa ne pripada šolskemu zakladu; za orgljanje mora ga farna blagajnica odškodovati. Vred.

rem pusté, kakor smo jo poprej brez vse zapere vživali in se je zraven gozd še lepše redil, kakor zdaj. Mi kmetijški posestniki ta postranski zaslužek ravno, ker vemo, da ni stanoviten, da nas ne redi poglavitno, in se ga tudi le nekateri poslužujejo, ne štejemo za pravi vir našega obstanka, ampak to, da naše kmetije stojé na trdnih lastnih nogah, da obstati in nas preživljati morejo, če tudi fužinski zaslužek popolnoma odpade. S zaprto pašo je ustavljen vir, iz katerega je nam dohajal poglavitni živež. — Če se nam dalje od nasprotne strani pravi, da iz Gorenskega, kjer deluje obertnijska družbba, prihaja toliko denarja v hranilnico Ljubljansko, je to lepa beseda, katero utegne za resnico imeti le tak, ki nima natanko te reči pregledane. Naj se pregledajo hranilnične bukve, in našlo se bode, kar se tiče kmetijskih posestnikov, v katerih imenu edino tukaj govorimo, največ le pri takih, ki prav čisto nič pri fužinah zaslužka iskali niso, ampak so le svoje če tudi majhno kmetijsko gospodarstvo dobro oskrbovali. Kako čudna je tedaj trditev, da je fužinska obrtnija podlaga našega preživljenja, ki smo kmetiški posestniki, in smo v srce zadeti le takrat, če se nam paša stisne, ne, pa če nam ta negotovi zaslužek odpade. Da nekaterim neposestnikom zaslužek pri fužinah prav hodi, hvaležno spoznavamo, dasiravno zopet zraven pripožiti imamo, da pa ravno to nam posestnikom plačilo delavcev povikšuje in druzih nepriličnosti pri naših gospodarstvih vzrokuje. Da sploh z Gorenskega več denarja v hranilnico pride kakor iz Dolenskega, utegne že res biti, toda gotovo pretirano je rečeno, če se ta različnost obstanku fužinske obertnije pripisuje, katere prav resnični vzrok je le ta, da je Gorenec celo leto delaven, trdega vajen in zelo varčen. Če obrtnijska družba tako toplo povdarja zaslužek, ki ga naklanja delavcem, naj bi vendar tudi spreviděla, da ta denar izdaja za korist fužin in na svoj dobiček, ne pa kot milodar našim ljudem, ki svojo delavno moč žrtvujejo njej. In naj ne zabi tudi, da fužine po vsem svetu veliko proletarijata stvarijo, ki po svojih rodovinah in otrocih pride pogostoma občini na vrat ki ga po občinski in domovinski postavi na posled preživiti mora. — Tudi to je sama učena domišlija, kar se je govorilo, da bi po Gorenskem sam kras nastal, ako bi po fratah pasli. Da to ni res, pričajo vsi časi pred obstankom obrtnijške družbe, v katerih se je vse križem po fratah paslo in je vendar naajlepši les rastel sam ob sebi brez vsega varstva. Če bi bilo to res, kar se nasproti trdi, bi obrtnijska družba bila le že sam kras dobiti mógla; pa je nasproti le to res, in oči kažejo, da ravno, kar obrtnijska družba po našem kraji gozdno varstvo ima, naši gozdi prav hitro zginujejo, in le tam les ne raste, kjer svét ni zato, naj je že potlej pod varstvom obrtnijske družbe ali pa ne. Eden v imenu vseh.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor se prične jutri (31. dne t. m.) ob 11. uri po slovesni sv. maši v stolni cerkvi. Delati bode moral na pretrganje, da ob kratkem času, ki mu je odločen (menda do 20. aprila) za zborovanje, dovrši le vse proračunske in računske razprave. Za mnogo druzih, čeravno važnih nalóg, ne bo imel časa, ko že z začetkom njegovim se mu na vrata zbornice zapiše ominozno „memento mori“, to je, do tega in tega dneva, hočeš ali nočeš, moraš zapreti zbornico. Ko se državni zbor brez konca in kraja širja, prihajajo deželni zbori od leta do leta bolj pasterki, katerim je ustava čedalje bolj mačeha. A vendar se gospôda, ki ima zdaj krmilo v svojih rokah, zove „ustavoverna“ — zares prav: „lucus a non lucendo“!

— Iz Dunaja se nam poroča, da c. k. deželni predsednik Widmann utegne priti za ces. namestnika v Brno, na njegovo mesto za c. k. deželnega predsednika pa deželni glavar vitez dr. Kaltenegger. Veže se ta govorica z njunim nedavnim poklicem na Dunaj in audienco pri cesarju.

— (*Iz seje dež. odbora 28. in 30. marcija.*) Prevdarjali so se in določili različni proračuni za leto 1878. in pa računski sklepi za leto 1876., kateri bodo v obravnavo predloženi prihodnjemu deželnemu zboru, — odpoved dr. Razlaga deželnemu poslanstvu vzela se je na znanje; — doktorandu Jožefu Pihlerju in Jan. Hafner-ju ste bili izprazneni sekundarski službi v deželni bolnišnici Ljubljanski podeljeni; — deželni odbor je pritrdil, da se definitivne službe podelijo Jožefu Dulerju, učitelju v Dvoru pri Žužemberku, Francetu Weberju, učitelju v Selcah, Matevžu Mraku, učitelju na Dovjem, Jožefu Kovšeku, učitelju na Vinicah, Francetu Grosu pa služba nadučitelja v Zagorji; — na vprašanje c. k. deželne vlade: koliko bi deželni zaklad hotel pripomoči k stroškom za nameravano uravnavo Savine struge pri Klečah in Dovskem, je deželni odbor ukrenil odgovoriti vladi, da, dokler odbor ne pozná načrta, kako se ima navedena uravnava izvršiti, na koliko so stroški prevdarjeni itd., ne more on nič odgovoriti in to tem manj, ker Sava tudi više gori in niže doli potrebuje uravnave na korist kmetijstvu in bi tedaj pred vsem kazalo, ves program za uravnavo Savine struge imeti, za katero so se že pred več leti glasi čuli tudi iz Gorenskega.

— (*Iz seje družbe kmetijske 25. marcija*), v kateri sta pod predsedstvom barona Wurzbacha, ker so se obravnavale državne podpore, tudi bila pričujoča deželni glavar vitez Kaltenegger in c. kr. deželne vlade zastopnik pl. Fladung, naznanjamo sledeče:

Tajnik dr. Bleiweis pred vsem poroča, da je sl. ministerstvo kmetijstva računske sklepe o podporah za podkovsko in živinozdravniško šolo, za vodnjake, za sadjerejo, govedorejo in ovčjerejo in pa čebelarstvo za leto 1876. popolnoma odobrilo, ter predlaga, da se to na znanje vzame, gosp. blagajniku Brusu pa zahvala izreče za tako korektno računovodstvo; — odbor soglasno pritrdi predlogu. — Dr. Poklukar poroča o dopisu, s katerim sl. ministerstvo izročuje 500 gold. podpore podkovski in živinozdravniški šoli in obeta še 100 do 200 gold. učne pripomočke tej šoli, — 400 do 600 goldinarjev za popotne kmetijske nauke, in da je sl. ministerstvo volja dati tudi podpore za nadaljevalni nauk v kmetijstvu na ljudskih šolah. Po obširni razpravi o navedenih 3 zadevah se je soglasno sklenilo: a) podporo za živinozdravniško šolo obrniti tako kakor lani, — b) zarad popotnega nauka v kmetijstvu povprašati prof. Povšeta, ali ne bi hotel tudi letos prevzeti mandata popotnega učitelja, — c) prositi sl. ministerstvo kmetijstva 2000 gold. podpore deloma za remuneracije takim učiteljem na ljudskih šolah, ki so sposobni za predavanje kmetijskih naukov, ali kjer bi takih učiteljev še zdaj ne bilo, v kmetijstvu izvedenim duhovnikom ali pa drugim strokovnjakom, deloma pa za nakúp učnih pripomočkov tem šolam; izbiranje tacih učiteljev in določitev remuneracij naj bi sl. ministerstvo izročilo c. kr. deželnemu šolskemu svetu vzajemno z zastopniki deželnega odbora in pa odbora družbe kmetijske. — Potem objavlja dr. Bleiweis iz poročila g. Piskarja, ki je lani v Šmartnu pri Litiji in Stariloki razkladal nauk v predivstvu po Belgijskem načinu in povdarjal potrebo izdelovalnice prediva, rekši, da predivstvo naše bode se povzdignilo na višo stopnjo le tadaj, ko bodo kmetovalci pridelovali lep lan, v predivo pa ga bo izdelovala posebna fabrika, kakor je to tudi v drugih deželah, ki so v tej stroki na viši stopnji. Ker poroča gosp. Piskar, da v Šmartnu je z

veseljem zapazil voljo nekaterih domoljubov za napravo take izdelovalnice, ako bi jim došlo kaj podpore, je bil nasvèt g. deželnega glavarja viteza Kalteneggerja sprejet: naj g. Piskar predloži natančen program (poročilo) onih domoljubov o namenu, stroških in občni koristi take naprave, kje jo mislijo ustanoviti, kdo jej bo vodník itd., potem naj pride stvar zopet odboru v obravnavo. G. Piskarju se je poleg tega votirala zahvala za njegov trud. — Bralo se je na dalje poročilo predstojnika podružnice Metliške g. Homača o lanskem popotnem predavanji prof. Povšeta na Dolenskem in sklenilo, zahvalo izreči profesorju za vspešno njegovo delovanje, — prošnja občine Borovniške, naj bi prof. Povše tudi v oni kraj prišel podučevat, se je na znanje vzela, ker se bode rešila po odgovoru prof. Povšeta. — Čebelarju Jan. Polžarju iz Ilove gore sta se darovala dva panjova. — Prošnja vodstva ljudske šole v Šturjah za denarno podporo za ondašnji šolski vrt se ni mogla vslišati zato, ker je ta šola dobila že dvojno podporo. — Prošnja kmetijske podružnice v Bohinjski Bistrici za državno podporo velike nove sirarske združbe „Savice“ se ima s toplim priporočilom predložiti sl. ministerstvu kmetijstva. — Za novega uda družbe kmetijske je bil sprejet posestnik Gregor Zajic iz Zavrha.

— Dr. Wretschko (nekdaj Vrečko), po odstopu ministerstva Hohenwartovega zopet c. kr. deželni nadzornik srednjih Kranjskih gimnazij, pride na Dunaj za nadzornika doljno-avstrijskih srednjih šol.

— Za spominek Slomšekov, ki ga bo izdelal naš akademiški podobar Zajic, naročeni marmor je predvčeranjim prišel iz Italije v Ljubljano.

— (*Dr. Valentin Zarnik*) ima svojo odvetniško pisarnico v tistih prostorih, kjer je bila poprej bilježniška pisarnica ranjkega notarja gosp. dr. J. Rebič-a nasproti „Križankom“ (ali mestni delegirani sodniji), pri tleh.

— Valvazorja 7. snopič je prišel na svetlo z zemljevidom dežele Kranjske in Istre, ki ga je Valvazor tako-le opisal: „Carniolia, Karstia, Histria et Windorum Marchia, delineata et recens edita per Joanem Weichardum Valuasor L. B. 2. 2. Wagenspergi Carniolia“. Pohvalno se more pripoznati, kako marljivo gospodje izdajatelji pospešujejo izdavanje Valvazorjeve krasne knjige.

— Dobro benefico je v nedeljo imel naš vrli slovenski komik g. Kajzel. Gospodje! če hočete tako strašansko cijaziti s scenerijo, začnite gledališče ob pol šestih, ne pa ob poli osmih, če ne, ne bo šel nobeden več „polžev“ gledat.

— (*Čenče iz Ljubljane. 5. epistel.*) Liberalna êra je v polnem cvetji, samomorov je čedalje več, blaznih čedalje več, vere pa čedalje manj; ni drugače, ko da je to v trdni zvezi med sabo. Velikonočno nedeljo se je namreč nek potepuh, ki je več let že preživel po ječah, na grozen način sam umoril. Ko je drčal popoldanski železnični vlak proti Trstu, je skočil samomorec izpod mostiča, kjer je skrit čepel, na tir in se vlegel prav pred hlapon, kateri ga je grozno razmečkal. To je videlo veliko ljudi, ki so se šli popoldne v Lattermanov drevored sprehajat. Vzrok samomora je bilo to, da se potepuh na svetu ni upal več živeti brez dela. — Tisti socijalno-demokratični duh, ki po Nemškem, Francoskem itd. rogovili med delavci, hočejo tudi med naše dozdaj pohlevne, le na zaslužek misleče delavce zatrositi. Velikonočni ponedeljek so sklicali aposteljni z „rajha“ poslani ali pa vsaj instruirani, v čitalnični restavraciji shod, h kateremu je pa prišlo le pičlo število „delavcev“ — dokaz, da trezni pravi delavci naši ne marajo za take aposteljne in njih nauke, o katerih bomo prihodnjič obširneje spregovorili, da naši delavci spoznajo take tiče bolje. — „Tagblatt“, znani list tukajšnjih bašibozukov, je v soboto pred prazniki nakidal toliko ostudnega blata in gnoja s svojega hleva, da si je moral vsak snažen človek nos tiščati. Mi se s takimi lumpi in faloti ne bomo preklali, ker ta golazen res ni vredna, da jo pošten človek brcne.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Ministerstvo Dunajsko in Peštansko imelo je tudi velikonočne praznike dela čez glavo, da bi vredilo načela za novo pogodbo med Avstrijo in Ogersko, ki imajo priti v razpravo državnim zborom na Dunaji in v Budapeštu, v katerih bode še zeló vrelo, predno se sklene nova podlaga umirajočemu dualizmu.

— Ker vlada vojne priprave dela, če bi utegnila biti vojska, je c. k. ministerstvo za deželno brambo po vseh naših deželah razglasilo poziv, naj se oglasijo vsi taki živinozdravniki in pa podkovski kovači, ki niso več vojaščini podvrženi in hočejo za čas vojske službo živinozdravnika ali kovača pri konjikih cesarske deželne brambe prevzeti. Oglasijo naj se zato pri c. k. general-komandi svoje dežele.

Iz Tirolov. — Volitve za deželni zbor so dovršene, razen volitev velikega posestva, ki bodo 5. aprila. Koservativci bodo imeli 42 glasov, liberalci 26, po takem ostane novi zbor tak, kakor je bil prejšnji — pravi glas Tirolskega naroda. Čestitamo!

Novice iz Turškega in o Turških zadevah. Rusija se vendar trdno drži. Angleška se je branila podpisati protokol, a ko ji je Rusija dala obrok petero dni, naj se odloči za črno ali belo, je Disraelu strepetalo srce in podpisal je protokol, s katerim zdaj, ker je le papir, Rusija stori, kar hoče. Saj je car Aleksander rekel pred vsem svetom, da on bo osvobodil Bulgarsko, Bosno in Hercegovino s pomočjo Evrope ali pa tudi brez nje. Čudna je zdaj situacija Turčije in Rusije; Rusija svoje vojne ne more razpustiti, dokler je ne razpusti Turčija, Turčija pa tudi svoje vojne ne razpustí, dokler je Ruska armada nastavljena ob Prutu, dokler ni s Črnogoro sklenjen mir. Tako je miru vse nasprotno, v Rusiji je splošna misel ta, da se najdalje s koncem maja mora pričeti vojska. Ruski listi se hudujejo nad Angleško, ker ta hoče vedno le, da bi se Rusija razorožila, česar pa zdaj ne bo več storila. Kakor se namreč poroča z Moskve, marširajo vsak dan veče ali manjše čete k glavni armadi. Tudi se delajo velike priprave za strežbo ranjencem in celo golobarsko pošto hočejo napraviti. Vsem poveljnikom v Besarabiji nastavljenih čet je došlo povelje, da se imajo 2. aprila naprej pomakniti proti meji.

V Bosni se ustaja širi. Centralni ustajni odbor je razposlal oklic, v katerem povdarja, da Bosnijaki nočejo nič druzega, ko popolno odtrganje od Turčije, njih geslo je: „Boj do smrti, zmaga do popolne svobode“.

Žitna cena

v Ljubljani 31. marca 1877.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 11 fl. —. — banaška 10 fl. 94. — turšice 6 fl. 80. soršice 6 fl. 77. — rži 6 fl. 40. — ječmena 4 fl. 70. — prosa 4 fl. 70. — ajde 5 fl. 95. — ovsa 3 fl. 4. — Krompir 4 fl. 90 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 3. aprila.

Unirani državni dolg 64 fl. 30 kr. Ažijo srebra 109 fl. 30 kr.
Narodno posojilo 68 fl. 25 kr. Napolendori 9 fl. 83 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.